

Този текст ни бе предоставен от Михаил Иванов, който беше съветник на президента Желев, и е част от неговия доклад „Национално-етническите въпроси и вероизповеданията в обсега на вниманието на президентската институция през периода 1 септември 1990 - 1 декември 1996 г. /опит за кратко описание на някои по-забележителни факти/“.

ПРОБЛЕМИТЕ НА РОМИТЕ

♦♦♦

На 7.09.1990 г. заедно с проф. Иван Джаджев писмено подкрепихме предложението на министъра на културата проф. Кръстьо Горанов относно създаване на Професионален цигански граматично-музикален театър „Рома“ и проекта за разпореждане на Бюрото на Министерския съвет. Въпросът и досега не е намерил решение.

♦♦♦

На 10.06.1992г. Илона Томова и Красимир Кънев посетиха циганските махали в Пловдив, Асеновград, с. Куклен и с. Боянци. Впоследствие Илона Томова изготви информация, в която отрази своите и на Красимир Кънев впечатления. Информацията беше изпратена от Ивайло Трифонов до министър-председателя Филип Димитров, от чийто кабинет на 29.03.1992 г. тя беше разпратена до областния управител, общинските ръководства и имащите отношение министерства, като беше поискано до 24.07.1992г. да бъде съобщено за мерките, които могат да бъдат приети. Информацията беше изпратена и до БЧК.

♦♦♦

На 13.07.1992г. заедно с Илона Томова и Красимир Кънев дадохме пресконференция за бедственото положение на циганското население.

В резултат Министерството на труда и социалните грижи започна работа по програма за временна трудова заетост в Пловдив. БЧК от своя страна спешно раздаде хуманитарна помощ в Пловдивско. След разговори, които проведохме с ръководството на БЧК, той организира раздаването на безплатна храна за обяд в около 10 училища с преобладаващ брой ученици-роми през втория срок на учебната 1992/93г. Активизира се и дейността на социалните работници в посетените кметства.

♦♦♦

След като научихме за сблъсък между полицаи и роми от ма-

халата „Токайто“ в Пазарджик вечерта на 28.06.1992г. и последвалия погром, извършен от полицията на 29.06.1992г., за Пазарджик спешно заминаха Красимир Кънев и Илона Томова. След завръщането си те представиха на президента Желев доклад с дата 6.07.1992 г., както и богат снимков материал. Президентът спешно поиска от министъра на вътрешните работи Йордан Соколов случаят да бъде разследван. Министърът назначи комисия, която с голямо забавяне (до колкото ми е известно към началото на 1993г.) направи своите заключения, с които ние в канцеларията не бяхме запознати. Случаят придоби широка печална известност сред международните правозащитни организации.

♦♦♦

В края на 1992 г. се проведе конференция на Обединения ромски съюз, която отбеляза успех в усилията за организационно обединяване на ромите. След конференцията - през месец декември, президентът Желев прие новоизбраното ръководство и активисти на ОРС.

♦♦♦

От 1992 г. Илона Томова започна систематично изследване на ромската етническа група. Частично тази проблематика намери място в изследването „Етнокултурната ситуация в България“, на която тя е съавтор. През май 1992 г. Илона Томова изнесе доклад „Циганите в България“ на конференция, организирана по линията на неправителствените организации, проведена паралелно на официалната среща в Хелзинки в рамките на съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа. През 1994 г. тя осъществи социологическо изследване, при което бяха посетени 137 компактни цигански махали в 69 села и 56 града. Чрез полустандартизирано интервю беше събрана информация от 1882 роми. Резултатите от изследването Илона Томова публикува в книгата „Циганите

в преходния период“ през 1995 г. За държавните институции беше изготвено резюме „Основни проблеми на циганската етническа група в България“, в което на препоръките беше отделено особено внимание. То беше разпратено в МС и парламента. Заслужава да бъдат отбелязани още нейните статии и доклади:

* „Базисни нагласи и ценности на ромите в условията на криза“ (1995),

* „Доклад на семинар на фондация „Ханс Зайдел“, проведен на 12.03.1995 г.“,

* „Антигето - жилищни условия на ромите в Асеновград“ (1995).

♦♦♦

На 31.03.1993 г. Антонина Желязкова посети седалището на Европейската банка за реконструкция и развитие в Лондон, където изнесе лекция за циганите в България.

♦♦♦

В писмо от 2.09.1993 г. до президента Желев предложих да се създаде специализиран консултативен орган по проблемите на ромите, който да бъде на пряко подчинение на министър-председателя или на някой от неговите заместници, като в него бъдат включени представители на министерства и ведомства, имащи пряко отношение към ромските проблеми, както и представители на основните ромски организации в страната. Предложението обобщава идеите, възникнали в ромските организации, и се основаваше на практическия опит на нашата група. Този опит ни научи, че ромските проблеми имат своя силно открояваща се специфика и затова изискват специфичен подход при тяхното решаване. Президентът Желев подкрепи предложението, написа положителна резолюция на моето писмо, след което то беше изпратено в Министерския съвет. От министър-председателя Беров получих уверение, че предлаганият орган би могъл да получи известно финансиране в рамките на